

Liesbeth van Heenvliet (1403-1452) – fragmenten

Dit levensverhaal van Liesbeth van Heenvliet, het tweede kind van heer Johan van Heenvliet en Heilwich, dochter van heer Raes van Borsssele, is een van de langere in het Zusterboek van Diepenveen (zie Wereld in Woorden p. 502 e.v.). Al op 10-jarige leeftijd deed het meisje verwoede pogingen om in Diepenveen te worden toegelaten, volstrekt tegen de wil van haar ouders in. Naast voorvallen uit haar vroegere jeugd, waaruit al blijkt dat zij voor het kloosterleven bestemd was, verhaalt de vite uitgebreid wat zij daartoe in het werk stelde. Enkele fragmenten worden hier gepresenteerd.

Toen Liesje van Heenvliet geboren werd, was zij stekeblind. De moeder, de vrouwe Van Heenvliet, de dames van haar hofhouding en alle anderen die daarvan op de hoogte waren, waren buitengewoon verdrietig en durfden het hun heer Van Heenvliet niet te vertellen. Ze wisten geen andere raad of troost dan Onze Lieve Heer aan te roepen, en Zijn lieve moeder, de edele, barmhartige maagd Maria, die door de vrouwe Van Heenvliet buitengewoon bemind werd en dagelijks geëerd. Zij bewees Maria speciaal op de donderdagen, tegen het vallen van de avond, altijd bijzonder veel eer in verband met het grote verdriet en het leed dat haar de volgende dag, op vrijdag, te wachten stond om het bittere lijden en de pijn van haar lieve kind, Jezus Christus. Maar de vrouwe durfde, zonder medeweten van haar echtgenoot, haar kind Liesje niet aan te bevelen in Gods hoede om van Hem hulp te verkrijgen.

In dit intense verdriet, terwijl ze niet wisten wat te doen, viel hun de goedertierenheid en barmhartigheid van Onze Lieve Heer en Zijn lieve moeder ten deel, want na drie dagen, waarin het kindje stekeblind geweest was, gingen haar oogjes allengs open en kon zij volmaakt zien. Ze waren dolgelukkig en dankten Jezus Christus en Zijn lieve moeder hartelijk.

Na deze genezing onderneemt de vrouwe Van Heenvliet een bedevaart. Het meisje blijft tot haar dertiende jaar een zwak en ziekelijk kind, maar haar roeping God te dienen openbaart zich al vroeg. Via speelgenootjes proberen de ouders te ontdekken wat er in hun kind omgaat.

De ouders stuurden in het geheim andere jonge meisjes op hun dochtertje af, als speelgenootjes, waaronder het dochtertje van haar tante, de vrouwe van Kruiningen, opdat die zouden proberen erachter te komen wat het meisje van plan was. Zij moesten net doen alsof ze graag in een klooster zouden gaan, waarna de ouders dan konden horen hoe hun eigen kind daarover dacht. Toen jonkvrouw Liesbeth en de jonkvrouw Van Kruiningen eens samen aan het spelen waren, sprak de laatste haar nichtje aan om eens te horen wat ze zo allemaal dacht. Ze deed het voor alsof ze graag Onze Lieve Heer wilde gaan dienen en vroeg Liesbeth om raad hoe ze dat zou aanpakken. Zodra jonkvrouw Liesbeth van Heenvliet dat hoorde was ze heel blij en dacht dat het waar was. Ze gaf haar nichtje raad hoe ze het moest aanpakken en zei: ‘Als de anderen vanavond het slot verlaten, zullen wij net doen alsof we ziek zijn zodat we niet mee kunnen om ons ergens te gaan vermaken.’ En zo bleven ze allebei thuis en letten goed op wanneer iedereen vertrokken was. Dit alles gebeurde op Onze Lieve Vrouwe Hemelvaart (15 augustus). Al de gehele dag hadden ze, als ze even alleen waren, twee pakketjes gemaakt met alles wat ze bij zich moesten hebben. En zodra ze zagen dat iedereen weg was, namen ze hun bundeltjes op en vertrokken ze, door een andere poort als die waardoor hun ouders met hun hele gevolg het slot verlaten hadden. Ze stapten fluks voorwaarts en wilden de hele nacht doorlopen want de maan scheen helder. Ze waren van plan naar Warmond te gaan, waar een besloten klooster stond. Daar woonden twee zusters van de vrouwe Van Kruiningen; het klooster was gesticht door hun grootvader.

Toen het tweetal een eindje op weg was, zei jonkvrouw Van Kruiningen tegen haar nichtje Van Heenvliet: ‘Lieve nicht, ik durf niet zomaar weg te gaan en mijn tante tegen de nacht ongerust te maken.’ Daarop werd Liesje van Heenvliet boos en verstoord, wat geen wonder was. Ze gaf haar nichtje te wind van voren. Liesbeth was bang dat haar nichtje alles zou verklappen en dreigde haar dat ze, als haar nichtje het zou doorvertellen, zou zeggen dat zij haar had overgehaald. Ze vroeg haar waarom ze het haar eigenlijk allemaal gevraagd had, terwijl ze het toch niet wilde, en maakte haar nichtje met dit alles zo bang dat de onderneming geheim bleef. Ze kwamen terug, en niemand wist ervan. Onze Lieve Heer heeft het zo beschikt want ze hadden hun doel toch niet bereikt zonder dat iemand ervan gehoord had. Want het klooster was wel vier mijl ver weg en dat hadden ze in één nacht nooit kunnen lopen.

Wanneer Katharine van Naaldwijk, een nicht van Liesbeth, professie doet in Diepenveen is de moeder met haar dochter daarbij aanwezig. Eenmaal daar wendt het meisje ziekte voor, zodat haar moeder alleen huiswaarts moet keren, tot grote woede van de vader, en Liesbeth langere tijd in Diepenveen verblijft.

Toen het kind een tijdje buiten de kloostermuren bij de zusters in Diepenveen had verbleven, wilde het graag dat haar haren kortgeknipt zouden worden, maar met het oog op haar ouders wilde onze eerwaarde vader heer Johan Brinckerinck daar geen toestemming voor geven. Eventjes schikte ze zich daar in maar al vrij spoedig werd ze, toen ze met de zusters in de kerk was, sterkt verlost haar haren toch af te knippen en daarom nam ze een mes en sneed haar haar af onder de kap die ze droeg, zodat niemand het merkte. Maar ’s avonds begon een van de zusters te twijfelen. Ze voelde het kind op haar hoofd en zo kwam alles aan het licht. Zodra haar ouders het hoorden werden ze buitengewoon ontsteld en bedroefd. Ze wisten niet hoe ze het moesten aanleggen om hun dochter terug te krijgen.

De vrouwe Van Heenvliet haastte zich naar Diepenveen in de hoop haar dochtertje met haar smeekbeden dusdanig te bewerken dat ze met haar mee naar huis zou gaan opdat haar vader haar nog eens kon zien en spreken. Hij leed veel verdriet om haar. De moeder beloofde het kind dat ze haar daarna weer terug zou brengen naar Diepenveen. De vrouw verkeerde lang alleen met haar dochter en ze sprak haar ernstig toe, nu smekend en dan weer dreigend. Maar het kind bleef op haar stuk staan en haar goede voornemen veranderde niet. Ze wilde voor geen goud van de wereld terug naar haar vader, terwijl ze toch wel degelijk veel van hem hield. Toen de vrouwe Van Heenvliet zag dat al haar moeite tevergeefs was, nam ze diepbedroefd afscheid van haar dochter. Haar verdriet gold niet zozeer de goede opzet van het kind, die ze wel degelijk gezien had, want haar geweten was zuiver. Zij zou haar dochter graag aan Onze Lieve Heer hebben gegeven als ze maar niet steeds zag hoe onverdraaglijk bedroefd haar echtgenoot was. En dat verdriet hoefde ook helemaal niemand te verwonderen. Het ging immers om zijn enige dochter?

Op bevel van de vader reist de moeder naar Windesheim om daar gedaan te krijgen dat haar dochter mee naar huis gaat. Maar Liesbeth verzet zich tot het uiterste.

Toen de vrouwe Van Heenvliet in Windesheim aankwam trof ze alle kloostervaders bijeen voor het generaal kapittel. De vrouwe ging tekeer als een leeuwin - want ze kon spreken als een man wanneer iets haar aan ’t hart ging – met het gevolg dat men de vergadering verdaagde en de prior van Windesheim met alle andere paters met haar naar Diepenveen trokken om haar bij te staan in de kwestie rond haar dochter. Zodra het kind hoorde dat haar moeder weer terug was met een groot gezelschap, ging ze er haastig vandoor. Ze pakte stiekem de sleutel van het klooster weg bij de priorin en klom samen met zuster Fenne Bickes

op het gewelf van de kerk. Ze namen zand en steentjes mee naar boven om zich te kunnen verdedigen voor het geval er iemand naar boven zou komen. Ze trokken de ladder achter zich omhoog. Toen die te lang bleek, sneden ze hem met hun tafelmessen aan stukken en trokken ze hem verder omhoog met de hulp van God.

De prior van Windesheim gaf de priorin bevel de kloosterdeur open te maken. Ze zocht naar haar sleutel zo goed als ze kon, maar kon hem niet vinden. Dat raakte haar zeer; ze wist niet dat het kind de sleutel bij zich had. De moeder wilde dringend naar binnen met alle aanwezigen en daarom brak men de deur open. De prior van Windesheim ging naar binnen, vergezeld door alle andere priors en de vrouwe van Heenvliet met haar gevolg, om het kind van de zoldering te halen. Slechts de priors van Ruggie bij Den Briel, van Eemstein en van Mariënborn bleven buiten de kloostermuren achter. Zij wilden niet meehelpen het kind weer terug bij haar ouders te brengen. Ze bleven buiten op het kerkhof en keken omhoog naar de toren van de kerk. Daar zagen ze een geheel in het wit geklede gedaante. Ze verkeerden in de veronderstelling dat dat het kind was, maar Liesbeth en zuster Fenne Bickes zijn helemaal niet op de kerktoren geweest. Daarom vermoeden wij dat het de beschermengel van het kind is geweest.

De moeder met haar hele gevolg daarbinnen liepen te stampvoeten en waren in alle staten. Ze zochten her en der naar gereedschap en werktuigen om het kind van de zoldering te krijgen maar er was niets. Ze werden nog bozer en de vrouwe Van Heenvliet sprak onze eerwaarde vader heer Johan Brinckerinck toe op scherpe toon. Iemand van haar gevolg stond erbij, met de hand op zijn zwaard, om te horen wat hij zijn vrouwe zou antwoorden. Maar onze eerwaarde vader sprak zeer ootmoedig en zachtmoedig de gedenkwaardige woorden: 'Vrouwe, wat wilt u dat ik doe? Als u mijn hoofd wilt ben ik bereid u dat te geven. Maar aangezien het kind zelf niet hier vandaan wil, zal ik er ook niet aan meewerken dat dat gebeurt.' Toen de man uit het gevolg dat hoorde, nam hij zijn hand van het zwaard. Heer Johan zei verder nog dat hij liever had dat heel Diepenveen in de as gelegd werd dan dat hij behulpzaam zou zijn bij het vertrek van het kind, omdat hij met eigen ogen zag hoe graag het kind hier wilde blijven om Onze Lieve Heer te dienen. O waarachtige Samaritaan en hoeder van zijn schapen, die bereid was zijn leven en het klooster dat hem zoveel moeite had gekost om te bouwen, in de waagschaal te leggen vóór hij een van zijn schaapjes zou verliezen en vóór hij een lammetje van zijn kudde aan de wolven zou hebben overgeleverd!

Het volk bleef onder aan de zoldering maar bezig met roepen en heftige gebaren maken. Ze waren maar al te graag bij het kind op de zolder van de kerk geweest. Een van de voornaamste volhouders had ergens een ladder vandaan gehaald om naar boven te klimmen, maar toen hij op de eerste sport stond, brak die dwars doormidden. Hij werd bang en sprong van de ladder af. Hij vreesde de wraak Gods en deed geen moeite meer om het kind naar beneden te krijgen, want hij zag wel dat God aan de zijde van het kind stond. Zodra het kind zag hoe de man aan zijn klim begon, riep ze hem toe: 'Als u het waagt naar boven te klimmen, gooi ik u zoveel stenen op uw hoofd dat u wel wegblijft. En als u toch doorgaat, zal ik mijnheer mijn vader een van de oren van mijn hoofd sturen.' En ze sneed zich in het oor zodat het bloed eruit sprong en ze zou het zeker helemaal afgesneden hebben als zuster Fenne Bickes, die nog steeds bij haar was, dat niet belet had. De moeder zag het en riep: 'Lieve kind, kom bij me en vermink jezelf niet verder! Ik zal je hier laten en niet langer dwingen.' Maar het meisje geloofde het niet en durfde niet naar beneden te komen, voor de prior van Windesheim en heer Johan Brinckerinck het haar geboden.

Toen kwam ze met zuster Fenne Bickes van de zolder af, waar ze samen vanaf die morgen tot een uur of negen, of tien, 's avonds hadden gezeten, zonder eten of drinken. Het kind had een hevige bloedneus van angst en door de enorme hitte, want het was die dag heel warm en drukkend weer, zeker onder het leien dak van de kerk waar ze de hele dag hadden vertoefd. Het kind was lichamelijk doodmoe maar geestelijk nog ijzersterk. Want het kwam

naar beneden, onder het bloed, en zei tegen haar moeder: 'Moeder, als dit nog niet genoeg is, dan zal ik mijn neus en mijn lippen nog afsnijden om ze naar mijnheer mijn vader te sturen.' Met deze woorden zette ze het mes op haar neus. Maar toen de moeder het bebloede gezicht van haar kind zag en merkte hoe sterk haar wil was, viel ze op haar knieën en zei: 'Lieve kind, houd op! Ik zal je hier laten.' En meteen daarna viel ze in onmacht.

Liesbeth van Heenvliet stierf in november 1452 op 49-jarige leeftijd. Ze was toen zesendertig jaar officieel in het klooster geweest.